

Specifika mezinárodního práva

Stát jako subjekt a objekt
mezinárodního práva

Pojem (definice) MP

- souhrn **pravidel právně závazných**
- **i zde platí: pravidla stanovená a vynutitelná státy (modifikovaně)**
- pravidla upravující **vztahy mezi státy** a dalšími subjekty mezinárodních vztahů

Specifika mezinárodního práva

- **1. KOORDINAČNÍ CHARAKTER**
MP vyplývá ze **zásady**
svrchované rovnosti států,
která je jeho základem

Zásada svrchované rovnosti

- **SVRCHOVANOST (SUVERENITA)**

- nezávislost na jiné moci uvnitř i vně
- přirozené vymezení
- dobrovolné omezení (EU x kolonie)
- územní výsost = výlučný výkon suverenity státu na svém území - výjimky

- **ROVNOST**

- rovná práva, výjimky

Specifika mezinárodního práva - 2

D ů s l e d k y :

- **2.** Není **centralizovaná normotvorba**
- **3.** Není **autoritativní orgán**, který by závazně **rozhodl o porušení práva** a stanovil sankce
- **4.** Chybí **centralizovaný systém donucení**
 - Decentralizované donucovací prostředky:
 - bez použití síly (retorze, přerušení styků)
 - s použitím síly (sebeobrana, akce RB)
- **5. Prameny** – také právo nepsané
- **6. Subjekty** – původní, odvozené, jednotlivci (?)

Zvláštnosti mezinárodního práva

S h r n u t í:

- **Státům nadřazená moc chybí.**
- **Státy jsou v MP tvůrci a adresáti norem.**
- **Mezinárodní společenství = zcela decentralizovaný systém bez mocenského centra.**

PROČ JE MP SKUTEČNĚ NEZBYTNÉ

- 1. Státy jsou si jakožto suveréni **vědomy, že MP potřebují**, aby fungoval systém ve kterém existují = mezinárodní společenství.
- 2. Státy ve svých ústavách recipují MP - **vyjadřují svou vázanost**.
ÚSTAVA ČR:
 - Článek 1 : (2) Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.
 - Článek 10: Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu ...
- 3. Proč státy **uzavírají MS**, proč mezi sebou vedou **diplomatická jednání**?
- 4. Proč existují **mezinárodní organizace** založené na MP a fungující podle MP?
- 5. Proč **národní soudy států aplikují mezinárodní právo**, zejména smlouvy?

Subjektivita v mezinárodním právu

- způsobilost k právům a povinnostem
- způsobilost k právně relevantnímu chování
- normotvorná způsobilost (ne vždy)

Rozsah:

- plná subjektivita (stát) (celé MP)
- částečná subjektivita (mezinárodní org.) (část MP)
- marginální subjektivita (jednotlivec) (výj.)

Subjektivita – 2

- trvalost (dočasnost)
- zdroj (**obecné** nebo **partikulární** MP)
- **původnost:**
 - **původní** (primární – na základě obecného MP): státy, povstalci, n-o hnutí
 - **odvozená:** mezinárodní organizace, jednotlivci
 - **podle okolností:** zvláštní politické útvary, města (hist.)

STÁT - ZNAKY - ÚZEMÍ - ÚZEMNÍ VÝSOST

- 1. ÚZEMÍ
 - pozemní část, mořský prostor, 3 rozměry
 - enklávy a poloenklávy, nesouvislost, zámořská území (místo kolonií)
 - hranice - vedení, delimitace (mapy), demarkace (terén)
 - stabilní a demarkovaná hranice není podmínkou
- 2. OBYVATELSTVO
 - vlastní občané: občanství původní, nabyté - řídí se jen právem příslušného státu
 - cizinci a bezdomovci
- 3. ORGANIZACE STÁTNÍ MOCI (VLÁDA)
 - nezáleží na režimu, záleží na efektivitě, co když neovládá celé území?
 - SUVERENITA
 - nezávislá moc, ale respektující totéž u jiných států
- 4. ZPŮSOBILOST VSTUPOVAT DO MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Území státu

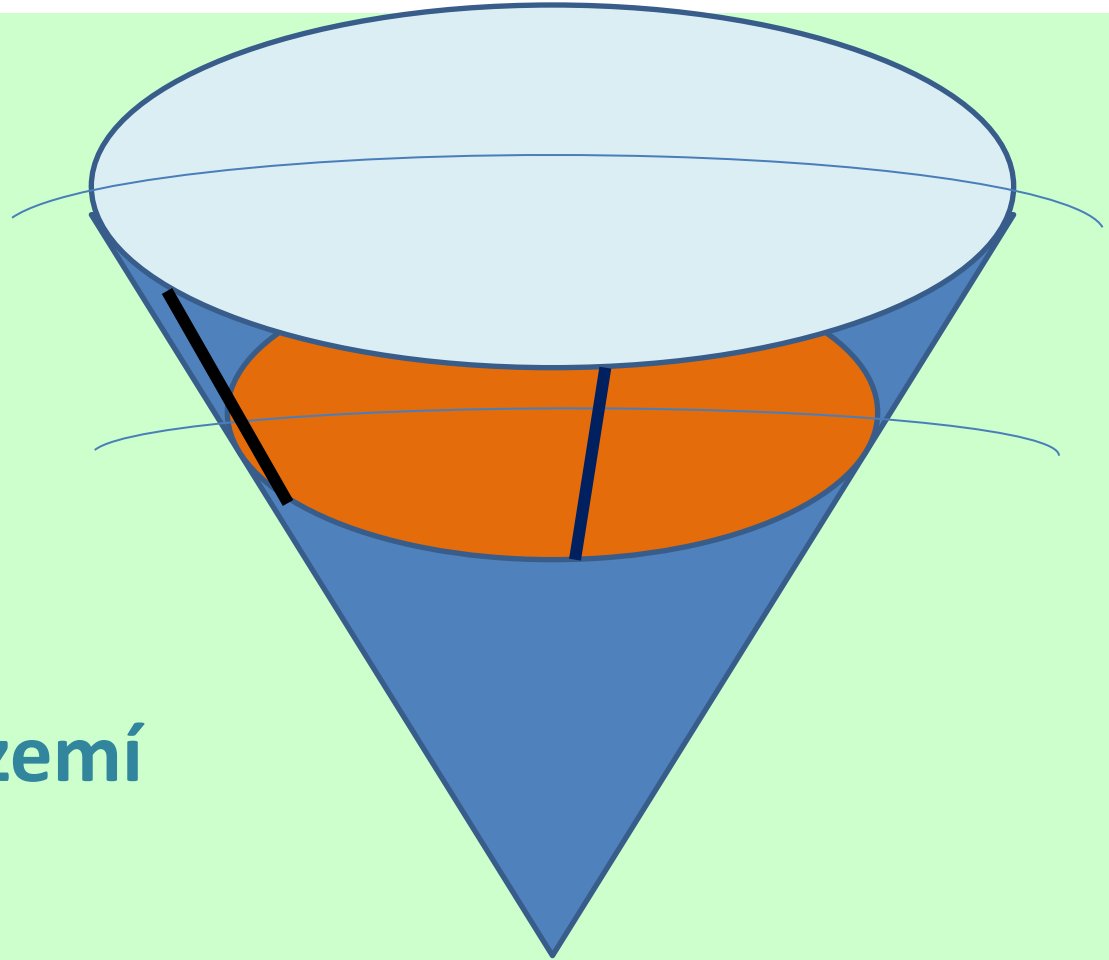
kosmický prostor

vzdušný

prostor do 100 km

povrch země

podzemí



Pobřežní vody (12 mil)



Astronomická hranice Aljaška - Kanada



Demarkace – hraniční kámen



Demarkace - hraniční kameny



Státní moc

- ORGANIZOVANÁ VEŘEJNÁ MOC
- nezávislá na jakékoli jiné moci vně i uvnitř
- nemusí jít o faktickou schopnost ubránit se útoku jiného státu

Způsobnost vstupovat do mezinárodních vztahů

- neuznaný stát – charakter státu je sporný (Severokyperská turecká republika)
- vyhlášení nezávislosti (1983)
- **viz dále uznání státu**

Územní výsost

- kompetence územní a osobní
- **Ize vykonávat suverenitu (jurisdikci státu) mimo své vlastní území (a naopak)?**
- výlučnost = ÚZEMNÍ VÝSOST
- důsledky: zákaz vměšování obousměrně (příklady vměšování: každý akt, který je výkonem státní moci - např. doručení soudní písemnosti) (na vlastním území lze - vymáhání placení pokuty)
- - zahrnuje výlučný výkon státní moci vůči osobám, věcem a skutečností na vlastním území
- - výkon svých pravomocí (EU = výjimka) - legislativní, správní, soudní, donucovací

Územní výsost - výjimky

- OMEZENÍ územní výsosti (jurisdikce státu):
 - univerzální (pokojný průjezd teritoriálními vodami),
 - partikulární (služebnosti, zvláštní prostory),
 - specializovaná pravidla MP (dipl. a konzul. právo),
 - povolení ad hoc (kontrola na letištích, hraniční přechody)
 - (Schengen: právo pronásledování),
 - mezinárodní trestní soudy (smlouva)

UZNÁNÍ STÁTU

- STÁTY SE mění - vznik, zánik (slučování - rozdělování- secese)
- **Uznání státu**
- existující stát **bere na vědomí**, že nově vzniklý útvar je suverénním státem a rovnoprávným subjektem MP (deklaratorní prvek)
- a zároveň **projevuje vůli vstoupit s takovým státem do právních vztahů**, které jdou dále než základní práva a povinnosti států (konstitutivní prvek)
- **retroaktivní účinek** – vztahuje se k okamžiku vzniku nového státu
- **Uznání vlády**: jen při neústavní změně, ovládá-li většinu území nebo alespoň je-li taková pravděpodobnost
- Libye - stát existoval pořád, vláda se změnila

UZNÁNÍ STÁTU

- - **uznání de iure** – plné, konečné a neodvolatelné
- - **uznání de facto** – omezené a prozatímní – může vést k založení jakéhokoli právního poměru, který jde nad míru základních práv a povinností států, lze ho kdykoli odvolat nebo nahradit uznáním de iure, státy užívají, pokud potřebují rychle upravit svůj poměr k novému státu a přitom nemají důvěru k jeho trvání (případně si jeho existenci nepřejí)
(Severokyperská turecká republika)

Mezinárodní organizace

- **členové:** státy nebo mezinárodní organizace
- **pojmové znaky:**
 - zřízeny mezinárodní smlouvou
 - odvozená subjektivita
 - relativně trvalé
 - vlastní orgány
 - usilují o dosažení cílů podle zřizovací smlouvy

Organizační struktura mezinárodních organizací

- **„Shromáždění“** – zastoupení všichni členové, rozhodovací pravomoc
- **„Výbor“**, **„Rada“** – výkonný orgán, vyjadřuje společný zájem mezinárodní organizace
- **sekretariát** – výkonně technický orgán
- **(orgán pro řešení sporů)**

Jednotlivec jako **marginální** subjekt MP

Získání subjektivity:

- vlastním úkonem podle MP (lidská práva)
- úkonem státu nebo mezinárodního orgánu
(mezinárodní trestní právo)

Nepatrný rozsah působivosti (jen být účastníkem řízení)